

СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ АДВОКАТАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Долянoвська І.М.

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
тел.: (093) -75-831 -04, e-mail.: DolianovskaIM@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-1606-7096

Походжай О.О.

здобувач вищої освіти ступеня магістр, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
БІЗНЕС-ШКОЛА «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
тел.: +38 063 254 20 90, e-mail.: olgapokhodzhai@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2706-4165

MODERN PROSPECTS OF MEDIATION DEVELOPMENT IN THE PROCESS OF LAWYERS CARRYING OUT PROFESSIONAL ACTIVITIES IN UKRAINE

Dolianovska I.

Ph.D. in Law, Associate Professor of Department of the state legal disciplines,
“KROK” University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
tel.: (093) -75-831 -04, e-mail.: DolianovskaIM@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-1606-7096

Pokhodzhai O.

Master student, “KROK” University, KROK BUSINESS SCHOOL
st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine, tel.: +38 063 254 20 90, e-mail.: olgapokhodzhai@gmail.com
ORCID: 0000-0002-2706-4165

Анотація. Альтернативне врегулювання спорів (АВС) - це група процесів, за допомогою яких вирішуються суперечки і конфлікти без звернення до формальної системи судочинства. До них відносяться: переговори, арбітраж та медіація. Медіація — альтернативний метод вирішення суперечок із залученням нейтральної третьої особи — медіатора. Медіація успішно використовується у багатьох країнах Європи й зарекомендувала себе як ефективний метод урегулювання суперечок. Проте кожна країна пройшла свій автентичний шлях до впровадження і популяризації медіації. Попри те, що медіація в Україні існує вже понад двадцять років, ми залишаємося на початку шляху розвитку та впровадження цього альтернативного методу вирішення спорів. Медіація досі не стала загальноприйнятим методом урегулювання конфліктів у нашому суспільстві, більше того, деякі учасники конфліктів не знають про існування такого методу або ж мають помилкове бачення щодо того, де й коли можна застосовувати медіацію. Як і багато країн, в яких медіація вже є обов'язковою процедурою перед зверненням до суду, Україна зіткнулася з чималою кількістю проблем у процесі впровадження цього альтернативного методу врегулювання конфліктів. Дослідження цих проблем та перешкод, що стоять на шляху імплементації медіації в Україні, сприятимуть її швидкому впровадженню. Всебічне й глибоке вивчення всіх позитивних і негативних факторів, які супроводжували впровадження альтернативних методів вирішення суперечок в інших країнах, дозволить уникнути помилок, посилити позитивні боки та вплинути на негативні фактори. Однією з умов успішного розвитку медіації є широка співпраця з усіма зацікавленими сторонами — так званими стейкхолдерами. Стаття присвячена дослідженню впливу адвокатів і спільноти правників на розвиток та впровадження медіації в Україні. Розглянуто, яку роль відіграють адвокати в розвитку й функціонуванні медіації в інших країнах. Висвітлено роль адвокатів у процесі медіації. Обґрунтовано необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Ключові слова: розвиток медіації, роль адвокатів, вплив адвокатів на розвиток медіації, стейкхолдери, альтернативне вирішення суперечок.

Формул: 0, рис.: 0, табл.: 0, бібл.: 11.

Abstract. *Alternative dispute resolution (ADR) is a group of processes through which disputes and conflicts are resolved without recourse to the formal judicial system. These include: negotiation, arbitration and mediation. Mediation is an alternative method of resolving disputes with the involvement of a neutral third party - a mediator. Mediation has been used successfully in many European countries and has proven to be an effective method of settling disputes. However, each country has taken its own authentic path to the introduction and promotion of mediation. Despite the fact that mediation has existed in Ukraine for more than twenty years, we remain at the beginning of the path of development and implementation of this alternative method of dispute resolution. Mediation has not yet become a common method of resolving conflicts in our society, moreover, some participants in conflicts are unaware of the existence of such a method or have a misconception about where and when mediation can be used. Like many countries where mediation is already a mandatory pre-trial procedure, Ukraine has faced a number of challenges in implementing this alternative method of conflict resolution. Research on these issues and obstacles to the implementation of mediation in Ukraine will facilitate its rapid implementation. A comprehensive and in-depth study of all the positive and negative factors that have accompanied the introduction of alternative dispute resolution methods in other countries will allow to avoid mistakes, strengthen the positive aspects and influence the negative factors. One of the conditions for the successful development of mediation is extensive cooperation with all stakeholders. The article is devoted to the study of the influence of lawyers and the legal community on the development and implementation of mediation in Ukraine. The role of lawyers in the development and functioning of mediation in other countries is considered. The role of lawyers in the mediation process is highlighted. The need for further research in this area is substantiated.*

Key words: *development of mediation, role of lawyers, influence of lawyers on development of mediation, stakeholders, alternative dispute resolution.*

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 11.

Постановка проблеми (або вступ).

Альтернативне вирішення суперечок стає більш поширеним у світі й займає міцну позицію поруч з судовим процесом. Усе більше країн упроваджують медіацію (посередництво) як обов'язкову досудову процедуру. В інших країнах звернення до альтернативного вирішення суперечок залишається добровільним та все ж користується попитом завдяки своїм перевагам. Питання, чи рухатися Україні в напрямку добровільності процесу, чи обов'язкової досудової медіації, викликає безліч дискусій у спільноті медіаторів і не тільки. Та проблема популяризації медіації залишається відкритою незалежно від того, який шлях розвитку буде обрано. Тому важливо дослідити фактори, що впливають на розвиток медіації як загалом, так і кожен зокрема. Вважаємо за доцільне розглянути ширше вплив стейкхолдерів (зацікавлених сторін), а саме адвокатів, на розвиток медіації в Україні та визначити фактори, які допомогли б вплинути на швидке й успішне впровадження альтернативних методів вирішення суперечок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дане наукове дослідження є фактично одним із перших комплексних досліджень впливу адвокатів та спільноти правників на розвиток медіації в Україні. Окремі питання даного наукового

дослідження становили певний інтерес для вітчизняних науковців. Так, окремі науковці, такі як Кисельова Т., Ясиновський І. Г., Бабат О. І., Гайдук А. В. й інші здійснювали комплексне дослідження проблем упровадження медіації в Україні. Інші, наприклад, Єфіменко М. Ю., Яновська О., Біцай А., досліджували роль та особливості участі адвокатів у процесі медіації. Проте ними не було повною мірою розкрито питання ролі адвокатів у розвитку медіації в Україні.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. Комплексно питання ролі адвокатів як стейкхолдерів у розвитку медіації в Україні не було достатньо вивчено. Частково цю тему висвітлено у зазначених вище дослідженнях, але вони описують роль усіх зацікавлених сторін.

Формулювання основних цілей статті (постановка завдання). Головна мета даного наукового дослідження – розкрити тему розвитку медіації в Україні, дослідити, яку роль відіграли правники у процесі становлення медіації у країнах, де вона є дієвим механізмом вирішення конфліктів, проаналізувати ставлення адвокатів до медіації в Україні та можливості впливу на ситуацію, що склалася.

Виклад основного матеріалу наукового дослідження (або результат

дослідження). В усьому світі інститут посередництва є найбільш цивілізованим і перспективним методом урегулювання конфліктів. Про те, що медіація є поширеним методом вирішення спорів у країнах Європи та світу, свідчить імплементація медіації в судову систему й визначення медіації обов'язковою процедурою перед зверненням до суду. Підтвердженням того, що медіація впевнено займає своє місце серед альтернативних методів вирішення суперечок є підписання 7 серпня 2019 року в Сінгапурі Конвенції ООН "Про міжнародні угоди за результатами медіації" (United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation) [1]. Як слушно зазначають з цього приводу дослідники, у різних країнах медіація приживається по-різному. В багатьох країнах комерційні спори не можуть потрапити до суду, доки не пройдуть через медіатора. В інших країнах медіація — виключно добровільна справа, а в деяких — це процес, який ще не почався [2, с.161].

В Україні медіація ще не набула широкого застосування, проте питання становлення та імплементації інституту медіації не втрачає своєї актуальності, і підписання Україною Сінгапурської конвенції є тому доказом. Попри те, що медіація в Україні існує понад 20 років, ми все ще знаходимося на початку шляху. Досліджуючи проблеми впровадження медіації, низка авторів, серед яких Ясиновський І. Г., що слушно звернув увагу на повільні темпи цього процесу та виділив причини, які безпосередньо впливають на розвиток медіації в Україні. Серед них такі:

1. низька правова культура населення [3, с. 260-261]; без правової культури неможливе здійснення правової реформи, забезпечення нормальної життєдіяльності суспільства, особистості [4, с. 306];

2. низький рівень довіри до даної послуги; неготовність широких верств населення сприймати медіацію як альтернативу державному судочинству викликана насамперед відсутністю

об'єктивної інформації про можливості та переваги медіації;

3. недостатня поінформованість суспільства загалом і громадян зокрема про медіацію, її переваги як альтернативи судовому розгляду [3, с. 260-261];

4. позиції сторін, які не бажають іти на компроміс; поширення практики застосування медіації в Україні ускладнюється наявністю в нашій культурі правової установки на вирішення проблем з позиції сили чи влади та уникнення особистої відповідальності за те, що відбувається, тенденції шукати винного ззовні; з іншого боку, медіація має досить сприятливий ґрунт унаслідок такої особливості української самосвідомості, як велика значущість взаємовідносин між людьми [5, с. 32];

5. Специфіка національного правосуддя. Практика показує, що в українському суспільстві сформувалась усталена думка про те, що не самі учасники конфлікту, а хтось інший (держава) має вирішувати спірні стосунки і що саме обов'язковість судового рішення є єдиним дієвим способом вирішення суперечки.

6. низький рівень співпраці з міжнародними організаціями; міжнародна співпраця дуже важлива для обміну досвідом, а також для забезпечення можливості порівняти розвиток інституту медіації в різних країнах;

7. відсутність належної фінансової підтримки; надзвичайно важливо для країни на ранній стадії розвитку медіації надавати достатні державні кошти для схем державного посередництва; без належного фінансування посередництво боротиметься за доведення своєї ефективності та сприйняття громадськістю і матиме лише поодинокі успіхи;

8. громадські засади розвитку медіації;

9. складність вибору медіатора як високопрофесійної особи;

10. відсутність спеціалізованого законодавства [3].

Окрім цього, Кисельовою Т. було проведено наукове дослідження про перешкоди розвитку та здійснено аналіз

поточної ситуації розвитку медіації в Україні. У ході дослідження автор виокремила головних стейкхолдерів, які зацікавлені в розвитку медіації та мають значний вплив на її впровадження й популяризацію, серед них: професійна спільнота медіаторів, депутати Верховної Ради України, суди, спільнота правників, державні установи, бізнес [6]. Усі ці стейкхолдери мають неоднозначне ставлення до становлення інституту медіації в Україні, але саме від них залежить, чи буде медіація звичним засобом вирішення суперечок у нашому суспільстві.

Вважаємо за доцільне проаналізувати участь спільноти правників, а саме адвокатів, у процесі розвитку медіації в Україні, оскільки, як нами вже було наголошено, цей аспект недостатньо досліджено та згадано частково у деяких публікаціях. Тут важливо звернути увагу саме на розмежування між роллю адвокатів, як представників сторін у процесі медіації, та роллю адвокатів, як стейкхолдерів, які можуть вплинути на процес популяризації медіації.

Роль адвокатів у процесі медіації досліджувалася українськими науковцями і, на думку Єфіменко М. Ю., зводиться до двох напрямків роботи. По-перше, адвокат може бути представником сторони, у зв'язку з чим у законопроекті слід передбачити норму, що сторони конфлікту мають право на допомогу адвоката.

По-друге, адвокат може виступати медіатором у разі отримання відповідної кваліфікації та документів, що дають дозвіл на зайняття діяльністю медіатора [7].

Свого часу А. М. Понасюк виділив низку ознак, які властиві адвокату-медіатору як учаснику врегулювання юридичних суперечок:

1) предметна сфера діяльності адвоката, пов'язана з глибоким всебічним аналізом протиріч і відносин у конфліктах різних предметних категорій;

2) адвокат виступає як незалежний, незаангажований та неупереджений посередник, який допомагає сторонам дійти консенсусу в приватноправових

суперечках; 3) особлива процедура (медіація), в рамках якої може здійснюватися адвокатська діяльність і безпосереднє місце адвоката в ній [8, ст.148].

Отже, з викладеного вище можемо дійти висновку, що участь адвоката у процесі медіації розкрита належним чином у дослідженнях згаданих авторів. Тому, розвиваючи далі дане питання, необхідно розкрити тему участі адвокатів, як основних стейкхолдерів, у процесі популяризації медіації. Досліджуючи шлях розвитку та становлення медіації у країнах, де цей метод є широко застосовуваним перед зверненням до суду, можна з'ясувати, які позиції щодо медіації займає адвокатська спільнота.

В Англії та Уельсі діє модель, де медіація пов'язана з судом, проте ситуативне перенаправлення адвокатами на медіацію є найпоширенішою формою перенаправлень сторін суперечки. Крім санкцій, що стосуються судових витрат за необґрунтовану відмову від медіації, найважливішим засобом заохочення звертатися за цим є позитивний досвід медіації серед юристів і сторін суперечок. Неспроможність адвоката (юриста) консультувати клієнта з приводу доцільності та застосування медіації може призвести до подання позову проти адвоката [9].

В Італії існує модель пов'язаної з судом медіації, проте адвокати мають юридичний обов'язок інформувати та консультувати клієнтів про медіацію і повинні засвідчувати перед судом, що вони виконали цей обов'язок. Клієнт також повинен підписати цей документ. Закон дозволяє кожній місцевій асоціації адвокатів створити організацію з медіації у приміщенні суду першої інстанції. Процедура реєстрації такої організації з медіації спрощена. У приміщенні суду можуть розглядатися лише ті справи, які обов'язково передаються на медіацію за законом або за наказом судді [9].

У Фінляндії, згідно з Кодексом поведінки Асоціації адвокатів, адвокат повинен зважати на те, чи можна вирішити суперечку за допомогою будь-якої

процедури альтернативного вирішення суперечки, що зумовлено обов'язком адвоката сприяти найкращому вирішенню. Відповідно до Закону про медіацію початок медіації при суді вимагає згоди всіх сторін. Проте рішення про початок медіації приймають суди (якщо справа підлягає медіації) [9].

Досвід описаних вище європейських країн свідчить, що адвокати мають значні важелі впливу і можуть позитивно впливати на впровадження медіації.

Як слушно зауважили Лекко Б. та Чуйко Г., існує і негативний досвід впливу адвокатів, який стосується впровадження медіації у процес судового розгляду, і розглянути його можна через два підходи. Перший підхід, у якому суддя лише пропонував сторонам звернутися до послуг медіатора, зазнав невдачі скрізь, де були спроби його реалізувати. Причина була проста — опір адвокатів [2, ст.157].

Спроба впровадити прямо протилежний досвід підходу до медіації також не принесла значущих результатів. Фактично судді не призначали до слухання справи, якщо сторони не спробують спочатку сісти за стіл переговорів. Але адвокати та сторони підходили до медіаційної процедури як лише до ще однієї формальної перешкоди, яку необхідно пройти [2, ст.157].

Виходячи з досвіду країн ЄС з найкращими практиками та найбільш ефективними моделями медіації, участь адвокатів та їх роль у розвитку медіації може бути як позитивною, так і негативною.

В Україні вплив адвокатів, які є значущими стейкхолдерами для розвитку медіації, досліджувала Кисельова Т. Згідно з її дослідженнями ставлення українських юристів до медіації залишається невизначеним. З одного боку, Асоціація адвокатів України та Національна асоціація адвокатів України публічно висловлювали свою підтримку медіації та організували низку спільних заходів з метою популяризувати медіацію серед юристів. З іншого - дослідження показало, що юристи дійсно відчувають загрозу своїй професії з боку медіаторів і

намагаються конкурувати з медіаторами, які не є юристами, шляхом набуття навичок з медіації та інтеграції медіації в юридичну практику. Нещодавно низка юридичних компаній почали пропонувати медіацію як одну з послуг. Однак, це дослідження не змогло ідентифікувати будь-яку статистику щодо таких послуг, тому медіація в цій сфері скоріше за все залишається маркетинговим механізмом для залучення клієнтів юридичних послуг [6].

Згідно з дослідженнями, які здійснив Алеш Залар, практикуючі юристи (адвокати) мають розбіжні погляди на медіацію, як це було у кожній країні світу на ранніх стадіях розвитку медіації. Багато хто з них все ще переймається через те, що медіація позбавить їх роботи (вони звинувачують АВС у зменшенні власних доходів, яке тривожить їх), тоді як інші вважають, що, як адвокати, вони по суті є медіаторами. Хоча медіація могла б працювати без чіткої законодавчої бази, яка б упроваджувала її, правова культура та традиція в Україні вимагає законодавства про медіацію. Таким чином, адвокати вважають відсутність Закону про медіацію ключовою причиною уповільнення розвитку процесу медіації. Зокрема, необхідно регулювати взаємодію між судовим процесом і медіацією [9].

Отже, можемо стверджувати, що ставлення адвокатів до медіації в Україні є нейтральним з нахилом до позитивного. Серед позитивних факторів є проведення на постійній основі Вищою школою адвокатури Національної асоціації адвокатів України семінарів та тренінгів з медіації для адвокатів, що сприяє все більшому залученню й інформуванню правників про альтернативне вирішення суперечок. Та в даний час адвокати недостатньо залучені до процесу посередництва і не заохочують клієнтів використовувати медіацію для вирішення суперечок. З усіх зацікавлених сторін, які беруть участь у медіації, саме правники мають найнижчий рівень зацікавленості у вирішенні суперечок методом посередництва, а це може негативно вплинути на впровадження медіації, адже в

багатьох випадках адвокат є першоджерелом інформації про медіацію для клієнта.

На думку Бабат О. І., незважаючи на те, що превалюючим напрямком адвокатської діяльності є власне досудове врегулювання спорів, примирливий напрямок ще недостатньо розвинений в адвокатському середовищі. Багато в чому це пов'язано з відсутністю спеціальної літератури, присвяченій розгляду місця медіації в адвокатській діяльності й розробці практичних рекомендацій щодо участі адвоката в медіації. Спеціалізоване законодавство з цих питань також відсутнє [10, с. 50-51].

Тож для успішного впровадження медіації в Україні необхідно заручитися підтримкою всіх стейкхолдерів з визначенням їх впливу на цей процес. Що стосується адвокатів та асоціацій адвокатів, то їх роль може бути різною і буде залежати від того, який шлях упровадження медіації обере країна. Проте в будь-якому випадку роль адвокатів у процесі впровадження медіації є значною і може полягати в такому:

1. Адвокати можуть бути свого роду амбасадорами медіації, які інформують клієнтів про можливість вирішення суперечки за допомогою альтернативного методу. Відповідна норма може бути внесена до закону, який регулює діяльність адвокатів. Внесення подібної норми до законодавства позитивно сприятиме популяризації медіації.

2. Адвокати можуть рекомендувати і направляти сторони на медіацію. Для того щоб адвокати почали застосовувати таку практику, їм необхідно чітко розуміти свою роль у цьому процесі, яку користь це принесе клієнту та адвокату особисто. Також адвокату потрібно мати навички визначення медіабельності суперечки й знання, як заохотити клієнта до вирішення спору шляхом медіації. Асоціація адвокатів могла б розробити положення про адвокатський супровід у процесі медіації, таким чином, офіційно закріпити таку послугу та визначити рекомендований гонорар за її надання.

Хоча практика направлення на медіацію в багатьох країнах є прерогативою судів, але саме в цьому випадку адвокати сприймали медіацію як формальну процедуру.

3. Адвокат може виступати як медіатор. Медіація відкриває для адвокатів нову, специфічну і широку сферу професійної практики. У зв'язку з можливим ухваленням Закону про медіацію гостро постає питання про професійні кадри медіаторів. Адвокати, будучи фахівцями в галузі права, є однією з найбільш відповідних професійних груп для виконання ролі медіатора при врегулюванні спорів у сфері права [10, с. 50-51].

Практика багатьох європейських країн свідчить, що застосування сьогодні адвокатами медіативних технік та навичок медіатора – поширене явище. Пояснюється це тим, що врегулювання спору за допомогою медіації має низку переваг як для клієнтів, так і безпосередньо для самого адвоката, що дає йому змогу підвищити свою конкурентоспроможність на сучасному ринку праці [11, с. 411].

Адвокатська послуга, на відміну від медіації, є поширеним в Україні явищем і користується довірою суспільства, тож отримання адвокатом статусу медіатора дає певний кредит довіри до процедури медіації та може зіграти важливу роль у разі запровадження медіації як обов'язкової досудової процедури.

На сьогодні вже багато зроблено для розвитку і впровадження медіації в Україні, й значною мірою це заслуга адвокатів та спільноти правників, які беруть участь у розробленні законопроектів, ініціюють круглі столи з обговорення проблем упровадження медіації, здійснюють багато інформативних заходів для поширення інформації про посередництво у спільноті. Та для того щоб адвокатська спільнота звикла сприяти посередництву, слід виконати ще багато роботи, наприклад, започаткувати викладання альтернативного вирішення суперечок на юридичних факультетах, внести зміни до Закону про адвокатуру з метою підтримки медіації, дослідити ключові фактори опору

адвокатів у сприянні медіації й робота з ними.

Висновки та перспективи подальшого дослідження.

• Необхідним і перспективним убачається подальше дослідження ролі адвокатів та адвокатської спільноти у розвитку медіації в Україні. Оскільки впровадження медіації в Україні знаходиться на початку свого шляху, то поле для дослідження проблем і бар'єрів розвитку та імплементації медіації залишається досить широким. Для того щоб медіація стала звичним явищем, яке передує зверненню з позовом до суду, слід дослідити ще безліч факторів, які мають вплив і можуть прискорити її розвиток. Глибоке дослідження впливу стейкхолдерів на впровадження

альтернативних методів вирішення спорів не проводилося. Підсумовуючи результати нашого наукового дослідження, можемо зазначити таке:

• Дослідження розвитку медіації у процесі здійснення адвокатами професійної діяльності в інших країнах. Небезпідставним та корисним буде звернення до досвіду становлення медіації в різних країнах.

• Предметом досліджень може стати роль інших стейкхолдерів, наприклад, суддів та державних службовців.

• Здійснення опитування серед адвокатів для з'ясування рівня підтримки медіації в спільноті та ставлення до впровадження обов'язкової досудової медіації в певній категорії справ.

Література:

1. Конвенція ООН "Про міжнародні угоди за результатами медіації" URL:<https://www.singaporeconvention.org/convention/the-convention-text/>. (дата звернення 24.08.2020)
2. Лєко Б., Чуйко Г. Медіація: підручник. Чернівці. 2011. 464 с.
3. Ясиновський І. Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип.55. С.260-267.
4. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3-є, змін. й доп. / М. В. Кравчук. Київ: Алерта, 2014. 608 с.
5. Подковенко Т. О. Медіація як один з альтернативних способів розв'язання конфліктів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2009. Вип. 45. С. 31-38.
6. Кисельова Т. Інтеграція медіації в судову систему України. Програмний документ. У рамках проекту Ради Європи "Підтримка впровадженню судової реформи в Україні". Київ, 2017. URL:<https://rm.coe.int/kyselova-t-mediation-integration-ukr-new-31-07-2017/168075c1e7> (дата звернення 24.08.2020)
7. Єфименко М. Ю. Роль адвоката в процесі медіації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2015. №13. Т. 2. С. 25-27.
8. Понасюк А. М. Участие адвоката в урегулировании юридических споров посредством медиации: дис.канд. юр. наук: спец.12.00.11 - Судебная власть, прокурорский надзор, организация правоохранительной деятельности. Российская академия адвокатуры и нотариата (институт). Москва, 2011. 269 с.
9. Алеш Залар. Комплексний аналіз поточного контексту, бар'єрів та можливостей для розвитку медіації з рекомендаціями щодо розвитку та впровадження медіації в Україні. Програма реформування сектору юстиції "Нове Правосуддя". USAID.2019. URL:<https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/New-Justice-Comprehensive-Analyses-on-Mediation-for-Ukraine-Ales-Zalar-UKR.pdf> (дата звернення 25.08.2020)
10. Бабат О. І. Медіація в Україні. *Матеріали Міжнародної Конференції «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»*. 2019. С. 48-51.
11. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / Т. Білик та ін.; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса, 2019. 456 с.

Reference

1. The United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, available at: <https://www.singaporeconvention.org/convention/the-convention-text/> (Accessed 24 July 2020).
2. Leko, B. and Chujko, H. (2011) *Mediatsiia* [Mediation], Knyha – XXI, Chernivtsi, Ukraine.
4. Yasynovskiy, I.H. (2015), "Problems of implementation and conduct of mediation in Ukraine", *Aktual'ni problemy polityky*, vol.55, pp.260-267.
5. Kravchuk, M.V. (2014), *Teoriia derzhavy i prava* [Theory of state and law], 3rd ed, Alerta, Ukraine.
6. Podkovenko, T.O. (2009) "Mediation as an alternative way of resolving conflicts", *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*, vol. 45, pp. 31-38.
7. Council of Europe (2017), "Integration of mediation into the judicial system of Ukraine", Support to the implementation of the judicial reform in Ukraine, available at: <https://rm.coe.int/kyselova-t-mediation-integration-ukr-new-31-07-2017/168075c1e7> (Accessed 24 July 2020).

8. Yefymenko, M.Yu. (2015), "The role of the lawyer in the mediation process", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, vol. 13, pp.25-27.
9. Ponasiuk, A.M. (2011), "Participation of a lawyer in the settlement of legal disputes through mediation". Abstract of Ph.D. dissertation, International law, Russian Academy of Advocacy and Notaries (Institute), Moscow, Russia.
10. USAID, "Comprehensive analysis of the current context, barriers and opportunities for development mediation with recommendations regarding development and introduction of mediation in Ukraine", available at: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/New-Justice_Comprehensive_Analyses_on_Mediation_for_Ukraine_Ales_Zalar_UKR.pdf (Accessed 25 July 2020).
11. Babat, O.I. (2019) "Mediation in Ukraine", *Materialy Mizhnarodnoi Konferentsii Derzhava, rehiony, pidpriemnytstvo: informatsijni, suspil'no-pravovi, sotsial'no-ekonomichni aspekty rozvytku* [Proceedings of the International Conference State, Regions, Entrepreneurship: Information, Socio-Legal, Socio-Economic Aspects of Development], Mizhnarodna konferentsiia [International Conference], KROK University of Economics and Law, pp.48-51.
12. Bilyk, T. Havryliuk, R. Horodys'kyj, I. Danylko, N. Kysel'ova, T. Kovalko, N. Kostia, D. Krestovs'ka, N. Mykytyn, Yu. Mozhajkina, O. Narovs'ka, K. Orzikh, Yu.Romanadze, L. Saienko, M. Serhieieva, A. Khieda, S. Tsvina, T. Shapovalova, O. and Shvetsova, L. (2019), *Mediatsiia u profesijnij diial'nosti iurysta* [Mediation in the professional activity of a lawyer], Ekolohiia, Odessa, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2020 року